

Egils Levits nowym prezydentem Łotwy

Joanna Hyndle-Hussein

29 maja członkowie 100-osobowego parlamentu Łotwy wybrali na prezydenta Egilsa Levitsa, sędziego Trybunału Sprawiedliwości UE. Kandydaturę Levitsa zgłosiły 4 z 5 ugrupowań koalicji rządzącej – Nowa Jedność, z której wywodzi się premier Krišjānis Kariņš, Zjednoczenie Narodowe, Nowa Partia Konserwatywna oraz ugrupowanie Na Rzecz Rozwoju/Za!. Koalicyjny KPV LV zgłosił własnego kandydata, podobnie jak opozycyjny Związek Zielonych i Chłopów (ZZS). Prezydent elekt wywodzi się z patriotycznej łotewskiej rodziny pochodzenia żydowskiego, która w roku 1972 wyemigrowała z Łotwy do Niemiec. Levits skończył tam studia prawnicze (studiował też nauki polityczne). Prezydent elekt obejmie urząd w lipcu.

Komentarz

- Wykształcenie prawnicze, prozachodnie poglądy, znajomość języków obcych i doświadczenie oraz uznanie międzynarodowe, jakie Levits zdobył, pełniąc kilkakrotnie urząd ambasadora Łotwy (głównie w krajach niemieckojęzycznych) i sędziego w unijnych trybunałach stanowią główne atuty, które zadecydowały o jego wyborze. Prezydent na Łotwie nie ma dużych kompetencji konstytucyjnych: reprezentuje państwo na arenie międzynarodowej, ratyfikuje umowy międzynarodowe, jest zwierzchnikiem sił zbrojnych, ma też inicjatywę ustawodawczą. Większość parlamentarna oczekuje, że kontakty zagraniczne Levitsa zwiększą atrakcyjność Łotwy wśród zachodnich partnerów.
- Levits jest współautorem łotewskiej deklaracji niepodległości z 1991 roku i autorem preambuły do ustawy zasadniczej, która zapewnia prymat języka łotewskiego, zrównuje reżimy komunistyczny i nazistowski, których ofiarami byli Łotysze, podkreśla, że łotewska tożsamość składa się z tradycji łotewskiej i liwskiej (Liwowie – mała grupa etniczna w Kurlandii) i opiera się na wartościach humanistycznych i chrześcijańskich. Poglądy Levitsa będą korespondować z polityką premiera Kariņša (reemigrant z USA), który za priorytet uznaje kurs euroatlantycki i współpracę regionalną – bałtycką i nordycką. Levits zapowiedział, że pierwszą wizytę zagraniczną złoży w Estonii, a drugą na Litwie.
- Levits jest pierwszym prezydentem wybranym w parlamencie w głosowaniu jawnym. Jawność głosowania, wprowadzona nowelizacją konstytucji w 2018 roku, miała wyeliminować naciski grup interesów w procedurze wyboru prezydenta. Prezydent jest zależny od większości parlamentarnej – większością kwalifikowaną parlament może odwołać głowę państwa. Zapewnia to większą spójność działań pomiędzy rządem a

prezydentem, ale w sytuacji zmiany większości parlamentarnej rola prezydenta może ulec ograniczeniu. Dotychczasowy prezydent Łotwy Raimonds Vējonis, dawny lider opozycyjnego dziś ZZS, nie ubiegał się o reelekcję, gdyż nie miał na nią szans.

- Wyzwaniem dla Levitsa jest zbudowanie więzi ze społeczeństwem – zarówno z etnicznymi Łotyszami, wśród których nie jest on powszechnie znany, jak i przede wszystkim z osobami rosyjskojęzycznymi, stanowiącymi ok. 35% mieszkańców kraju, którzy mogą obawiać się, że prezydent o poglądach nacjonalistycznych nie będzie uwzględniał ich potrzeb i opinii.